

25/01/02

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
AMBTENARENZAKEN EN BUITENLANDS BELEID,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2001 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering;

Gelet op het ministerieel besluit van 27 juni 2001 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 02 mei 2002,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn historische en historische, in casu architectuurhistorische en industrieel-archeologische waarde:

- als monument:

voormalige alcoholstokerij, tegenwoordig omgevormd tot hoeve, gelegen te Tongeren (Rutten), Boudewijnstraat ;

bekend ten kadaster:

Tongeren, 14e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 241H, 243EDEEL.

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn historische en historische, in casu architectuurhistorische en industrieel-archeologische waarde:

- als monument:

voormalige suikerraffinaderij, tegenwoordig hoeve, gelegen te Tongeren (Rutten), Boudewijnstraat ;

bekend ten kadaster:

Tongeren, 14e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 244LDEEL.

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn historische en historische, in casu architectuurhistorische, industrieel-archeologische en socio-culturele waarde:

- als dorpsgezicht:

omgeving van voormalige suikerraffinaderij, alcoholstokerij en woonst, gelegen te Tongeren (Rutten), Boudewijnstraat ; Hagelindeweg ;

bekend ten kadaster:

Tongeren, 14e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 241D, 241G, 241H, 243EDEEL, 244LDEEL, 246F, 246G.

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn historische waarde:

- als monument:

hoekhuis in de franje van de Ruttense suikerfabriek, mogelijk de voormalige directeurswoning, gelegen te

Tongeren (Rutten), Boudewijnstraat ; Hagelindeweg ;

bekend ten kadaster:

Tongeren, 14e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 246FDEEL, 246GDEEL.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde van het monument, hoeve la fabrique:

De Boudewijnstraat lijnt de oostelijke grens van Rutten af. Tot de 19de eeuw was het een simpele veldweg, aan weerskanten geflankeerd door akkerland. In 1838 werd het driehoekige terrein ten westen van de weg uitgekozen als locatie voor een suikerraffinaderij met annexe stokerij en directeurswoning. Het bedrijf wordt weergegeven in de Buurtwegenatlas (1840-45) en de Atlas Vandermaelen (1850) als raffinerie de sucre of fabrique de sucre à betteraves. De gebouwen waren eigendom van baron Ernest Desezeille van Hamal. Enkele decennia na de oprichting werd het complex opgedeeld in twee hoeves, links la fabrique en rechts la distillerie. De gebouwen, tegenwoordig nog steeds eigendom van de heren van Hamal, veranderden sindsdien amper van volume.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde van het monument, hoeve la fabrique:

Complex van bakstenen gebouwen onder pannen zadeldaken : indrukwekkende straatvleugel (stal en schuur) met centrale inrijpoort en links een achterwaartse zijvleugel (stallingen) ; volledig losstaande achtervleugel vanaf de linkerhoek, van linkse zijvleugel gescheiden door een doortrit ; een dwarsvleugel, los aan het uiteinde van de achtervleugel, verdeelt het erf, dat enkel aan de linkerkant gekasseid is, in twee ; waar gebouwen het perceel niet afboorden is een ommuring voorzien. De rood geschilderde straatvleugel is een spiegelbeeld van de rechts in het verlengde aansluitende vleugel van la fabrique : tien traveeën en twee bouwlagen, met een sterk geritmeerde structuur ; gelijkvloers afgewerkt met rondboognissen op kalkstenen lekdrempels en binnenin gepikt, derde travee met een rondboogpoort, geflankeerd door kalkstenen posten met geprofileerde imposten, achtste travee met rondboogdeur op eenvoudige kalkstenen posten ; tweede bouwlaag met halfronde nissen, gelijkaardig afgewerkt als de gelijkvloerse nissen. Linkse topgevel met dichtgemetselde rondboogopening. De overige vleugels zijn eenvoudige woon- en dienstconstructies.

Industrieel-archeologische waarde van het monument, hoeve la fabrique:

Tijdens het Keizerrijk was suikerbietenenteelt in Droog-Haspengouw en Brabant verplicht om het tekort aan koloniale rietsuiker (ten gevolge van de Continentale Blokkade) op te vangen. De Ruttense suikerfabriek maakte van in het begin gebruik van een stoommachine. Vrij snel werd aan de raffinaderij ook een stokerij toegevoegd. Door de oprichting van de beter uitgeruste fabriek in het nabijgelegen Crisnée werden de activiteiten in Rutten echter reeds na enkele decennia gestaakt. Daarop werd het dubbelcomplex opgedeeld in de huidige landbouwbedrijven.

Historische en historische, in casu architectuurhistorische en industrieel-archeologische waarde van het monument, hoeve la distillerie:

La distillerie is opnieuw een bakstenen gebouwencomplex, bestaande uit een straatvleugel aansluitend op deze van la fabrique, rechts aansluitend op een achterwaartse vleugel die het erf van het perceel dwarsst; rechts van dit ensemble is een open doornit te situeren, met ernaast een hoekhuis, waarachter zich nog een losse achterwaartse vleugel uitstrekt. Waar gebouwen het gekasseide erf (met mestvaalt) niet omzomen, zijn muren voorzien. De straatvleugel vormt een exacte kopie van de straatvleugel van la fabrique, maar is wit gekalkt. Tegen de erfgevel is een wagenhuis gebouwd, een open constructie, geschaagd door houten balken, waarvan er twee rusten op een fraai geprofileerde kalkstenen sokkel. De aansluitende achterwaartse vleugel herbergde voorheen wellicht de stokerij, en is aan de zijde van la fabrique voorzien van een representatieve façade onder de vorm van dichtgemetselde rondboogopeningen en halve oculi. Het boerenburgershuis op de hoek van het perceel is een eenvoudig dubbelhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen, met een rechtse kopgevel waarin verschillende halve oculi zijn uitgewerkt, die ook voorkomen in de buitengevel van de achterliggende vleugel. Het geheel boordt op elegante wijze de rechterflank van het complex af.

Historische en historische, in casu architectuurhistorische waarde van het monument, voormalige directeurswoning:

De directeurswoning, opgetrokken omstreeks het midden van de 19de eeuw in de franje van de suikerfabriek, is een dubbelhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen onder een zadeldak, opgetrokken naar ontwerp van architect H. Mozin uit Tongeren. Beredeneerde façade, met rechthoekige muuropeningen en een centrale risaliet waarin de hoofdingang wordt bekroond door een balkon.

Historische en historische, in casu architectuurhistorische en industrieel-archeologische en sociaal-culturele waarde van het dorpsgezicht:

De Ruttense suikerfabriek werd opgetrokken op een heuvelrug te midden van een vrij gaaf bewaard agrarisch landschap, dat sinds de 19de eeuw min of meer ongewijzigd is gebleven. Als dusdanig, en meer bepaald wanneer het wordt benaderd via de verschillende wegen vanuit Hamal (waaronder de oude steenweg naar het kasteel en de spoorwegbedding), vormt de indrukwekkende aaneenschakeling van façades een markant richtpunt in het landschap. Het complex staat bovendien symbool voor de korte 19de-eeuwse industrialiseringsfase van het dorp.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 25-06-2002

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN